

פארברענגען עם הרבי

כו

התנועות פורים תשל"ג

יוצא לאור על ידי

"ועד תלמידי התמימים העולמי"

ברוקלין נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות ושבעים ואחת לבריאה

בס"ד. פורים, ה'תשל"ג

(הנחה בלתי מוגה)

איש¹ יהודי הי' בשושן הבירה ושמו מרדכי בן יאיר בן שמעי בן קיש איש ימיני², ואיתא בגמרא³ ובמדרשים⁴ דכולם (כל השמות המוזכרים כאן) על שמו (של מרדכי) נקראו (דהיינו שהם תוארים למרדכי), בן יאיר בן שהאיר עיניהם של ישראל בתפלתו, בן שמעי בן ששמע (הקב"ה) אל תפלתו, בן קיש בן שהקיש על שערי תפלה (ונתקבלה תפלתו). וצריך להבין מהו הטעם שהצלת ישראל היתה ע"י ענין התפלה דוקא. ובפרט לפי המבואר בתרגום שני⁵ ובמדרשים⁶ שהמן הי' בן בנו של עמלק, הרי שזה הי' המשך למלחמה להוי' בעמלק, והרי במלחמת עמלק כתיב⁷ ויבא עמלק וילחם עם ישראל ברפידים, ומפרש בגמ'⁸ מאי לשון רפידים שריפו עצמן מדברי תורה, ולפ"ז לכאורה הי' צריך להיות גם התיקון וביטול ע"י התורה. גם צ"ל בנוגע למלחמת עמלק גופא, שבא ע"י שהיו בני ישראל במצב דרפידים שריפו עצמן מדברי תורה, וא"כ צ"ל מה דכתיב אח"כ⁹ והי' כאשר ירים משה ידו וגבר ישראל, ואיתא בגמרא¹⁰ וכי ידיו של משה עושות מלחמה כו' אלא לומר לך כל זמן שהיו ישראל מסתכלים כלפי מעלה ומשעבדים את לבם לאביהם שבשמים היו מתגברים כו', שזהו ענין התפלה, ולכאורה מהו השייכות והקשר לענין ריפו ידיהם מד"ת, שהתיקון ע"ז הי' דוקא ע"י משעבדים לבם לאביהם שבשמים. גם צ"ל מה שנאמר במלחמת עמלק¹¹ מלחמה להוי' בעמלק מדור דור, וזה הי' גם בזמן המן, כמבואר בגמרא¹² שהמן מזרע עמלק ומרדכי מזרע שאול שלחם באגג מלך עמלק, ולפני זה היתה מלחמת עמלק בתחלתה, מדוע דוקא מלחמת עמלק הו"ע עיקרי שנוגע לכל הדורות, עד שאומרים¹³ שאפי' כאשר כל המועדים בטלים

-
(1) מאמר זה הוא המשך למאמר שלפניו	(7) בשלח יז, ח.
— ד"ה זכור.	(8) סנהדרין קו, א.
(2) אסתר ב, ה.	(9) בשלח שם, יא.
(3) מגילה יב, ב.	(10) ר"ה כט, א.
(4) ילקוט שמעוני עה"פ (רמז תתרנא).	(11) בשלח יז, טז.
(5) ג, א.	(12) אולי הכוונה למגילה יג, רע"א.
(6) תדבא"ר פכ"ד. ילקוט שמעוני בשלח	(13) מדרש משלי פרק ט. ילקוט שמעוני
רמז רסח.	משלי רמז תתקמד. פרקי דר"א פמ"ו.

ימי הפורים אינם בטלים לעולם, ומודגש יותר בהרמב"ם שכותב¹⁴ ואע"פ שכל זכרון הצרות יבטל כו' ימי הפורים לא יבטלו שנאמר¹⁵ וימי הפורים האלה לא יעברו מתוך היהודים וזכרם לא יסוף מזרעם (אפילו כשכל שאר המועדות בטלים), דהיינו לא רק הגאולה וההצלה, כ"א גם צרות פורים שזהו מחשבת המן שהוא ענין במלחמת עמלק, יהי' לדורי דורות. גם צריך להבין מה שמלחמת עמלק הו"ע עיקרי כ"כ עד שאומרים שצ"ל מדור דור, ונוסף להציווי¹⁶ דתמחה את זכר עמלק הרי"ז מלחמה להוי' בעמלק, לכאורה שייך זה יותר במלחמת שבעה עממין, שהרי כל ענין יצי"מ הי' כדי לבא אח"כ לארץ טובה ורחבה, כיבוש ארץ שבעה עממין, אלא שבדרך בצאתכם ממצרים¹⁷ הי' ענין מלחמת עמלק, וא"כ איך אומרים כאן שמה שהי' עיקר הכוונה לכאורה, שהוא כיבוש ארץ ישראל ע"י מלחמת שבעה עממין הכנעני והחתי גו', אינו קשור עם זכירה תמידית, משא"כ מלחמת עמלק צ"ל בו זכור את אשר עשה לך עמלק¹⁷, ועד להסיום לא תשכח.

ולהבין זה צלהק"ת מה שנת"ל¹⁸ עה"פ¹⁹ ראשית גוים עמלק ואחריתו עדי אבד, דמה שכתוב גוים קאי על כללות השבעים אומות הנכללים בשבעה אומות שהיו בא"י (דכמו שא"י הי"ה העיקר שבכל העולם, עד"ז הוא גם בהשבעה אומות שהם כללות שבעים אומות העולם), דהיינו שעמלק הוא הראשית להשבעה אומות, ואע"פ שעמלק אינו נמנה במנין השבעה אומות, הרי ידוע שישנם שני אופנים בראשית, ראשית שנכלל עמהם רק שהוא ראשון להם, וראשית שמבחוץ להם וסובב להם ומקיף עליהם, וכן הוא בעמלק שהי' ראשית ועיקר השבעה אומות (שהם כללות כל השבעים אומות העולם), עד שהי' למעלה מהם בהלעו"ו. וזהו הטעם שדוקא לגבי עמלק נאמר ואחריתו עדי אבד (משא"כ בשאר אוה"ע), ודוקא לגבי עמלק ישנו הציווי דזכור (קום ועשה) ולא תשכח (לא תעשה). ויתירה מזו, שהרי זהו גם תנאי לבנין ביהמ"ק, וכדאיתא בגמרא²⁰ שלש מצות נצטוו ישראל בכניסתן לארץ, להעמיד להם מלך ולהכרית זרעו של עמלק ולבנות להם בית הבחירה,

מואב לכ"ק אדמו"ר האמצעי ע' 6 ואילך.

וש"נ. וראה לקר"ש חכ"א ע' 229.

19) בלק כד, כ. וראה דרושים שנשמנו

בד"ה זכור הערות 6; 8.

20) סנהדרין כ, ב.

14) הל' מגילה פ"ב הי"ח.

15) אסתר ט, כח.

16) דברים כה, יט.

17) שם, יז.

18) ד"ה זכור (הנ"ל הערה 1). וראה גם

סידור (עם דא"ח) קפט, ב. ד"ה אל תצר את

דדוקא לאחר מלחמת עמלק ישנו ענין בנין בית הבחירה, ובלשון המדרש²¹ כל זמן שזרעו של עמלק בעולם לא השם שלם ולא הכסא שלם, אבד זרעו של עמלק השם שלם והכסא שלם. שהרי זהו ענינו של הביהמ"ק להיות בו בית עולמים להקב"ה, דהיינו שיהי' השם שלם והכסא שלם, ולכן צ"ל לפנ"ז מלחמת עמלק, כנ"ל מהגמרא בסנהדרין, ולפנ"ז ישנו התנאי הקדום לזה, שלפני מלחמת עמלק צריך למנות להם מלך. והנה ענין זכירת עמלק ישנו בעבודה רוחנית, ולכן מצות זכירת עמלק היא מצוה תמידית²², ואפילו בזמן הגלות — שהוא קודם הזמן דלמנות להם מלך, ולכל יחיד ויחיד — לא כמלחמת עמלק כפשוטה שהיא על הצבור וע"י המלך אשר יצא לפניו ואשר יבא לפניו²³, וכמו יהושע שניהל את המלחמה נגד עמלק בפעם הראשונה, כ"א מצוה על כל יחיד ויחיד ובכל זמן ובכל מקום, שהיא מצות זכירת עמלק. דהנה העבודה דיצי"מ ישנה בכל יום ויום, ובלשון התניא²⁴ בכל דור ודור (שהוא לשון המשנה בפסחים²⁵ ומוסיף) ובכל יום ויום חייב אדם לראות עצמו כאילו הוא יצא היום ממצרים, והכוונה בזה הוא כדי שעי"ז יבוא אח"כ אל ארץ טובה ורחבה, ובדרך בצאתכם ממצרים צ"ל הבאָוּאָרְעֵנִי ש לא יהי' אשר קרך בדרך.

והענין הוא דעמלק הוא ראשית גוים, דהיינו שאי"ז הענין דשבע מדות רעות (שהם בדוגמת השבעה אומות), כי אם הראשית להם, דהיינו שהוא למעלה מהם ועמוק יותר והוא מקור ושרש להם, כי הנה ענין שבעה מדות רעות הוא ע"ד שהוא בקדושה, דאם הבנים שמחה²⁶, כמבואר בתניא²⁷ שע"י ההתבוננות בשכל נולדים מדות דקדושה (כשמתבונן בשכלו בגדולת הוי' וגבורת הוי' וכו'), ועד"ז ע"י התבוננות בלתי רצוי', התבוננות דלעו"ז, נולדת אהבה בלתי רצוי', עד שמזה נולד אצלו אהבה דלעו"ז, דכמו שהוא במדות דקדושה דכאשר מתבונן בענין טעמו וראו כי טוב הוי'²⁸, נולדה אצלו אהבה גדולה ואהבה רבה ואהבה בתענוגים

(24) פמ"ז.

(25) קטז, ב.

(26) תהלים קיג, ט. זהר ח"א ריט, א. ח"ב פד, א. פה, ב פרדס שער ערכי הכינויים ערך אהם הבנים. לקו"ת שמע"צ פח, ד. ובכ"מ.

(27) פ"ג.

(28) ל' הכתוב — קהלת ג, כא.

(21) תנחומא ס"פ תצא.

(22) רמב"ם הל' מלכים פ"ה ה"ה. וראה שלונו בסהמ"צ ומנין המצוות שבריש ספר היד (מ"ע קפט). וראה הדיעות שצ"ל זכירת מעשה עמלק בכ"י — הובא באנציקלופדי' תלמודית ערך זכירת מעשה עמלק (כרך יב י' רכב). וראה גם לקו"ש חכ"א ע' 192 ואילך.
(23) פינחס כז, יז.

פארברענגען עם הרבי

להקב"ה ולכל הענינים הקשורים לאלקות, ועד"ז כאשר הנה"ב היורדת היא למטה²⁹ (דהיינו שיש לה ג"כ שכל, אלא שגם השכל יורד למטה) מתבוננת בתענוגי עוה"ז הגשמי, ומזה ממשיך עצמו גם לתענוגי עוה"ז החומרי, ונעשה אצלו התגברות החומריות, עד שמזה נולדה אצלו אהבה חזקה. ועד"ז יראה, ועד"ז בכל הפרטים דהשבע מדות רעות (שהם הלעו"ז דהשבע מדות טובות). וכדי לבוא אל ארץ טובה ורחבה ולעשות לו ית' דירה בתחתונים³⁰ כאו"א בחלקו בעולם³¹, צריך לכבוש את השבע מדות רעות, וכמבואר בכ"מ³² בארוכה שזהו עיקר עבודת האדם — לכבוש את המדות רעות שבו, והוא ע"י שמוריד וממשיך את ההתבוננות דנה"א באותיות והסברה, עד כדי שגם הנה"ב יבין את זאת (ע"י אמצעות הנפש השכלית³³), ואזי הרי הוא פועל שהאהבה דקדושה — אהבה טובה, מבטלת את האהבה רעה, ועד"ז הוא בכללות ענין השבעה מדות.

וזהו ראשית גוים עמלק, דכ"ז מתחיל מענין אשר קרן³⁴, שהוא ענין הקרירות, דכאשר אומרים לו ענין באלקות, ענין ביהדות, ומסבירים לו הענין עד שמונח אצלו בשכלו, ואינו יכול לשלול את זה עדיין (ע"י שכלו), הרי הוא מתחיל הענין הקרירות, דהיינו שאומר שאין ממה להתפעל, ואי"צ לצאת מגדרי הכלים, ומדוע יבטל את רצונותיו ותאוותיו, הרי אין ממה להתפעל. ומענין הקרירות נמשך לאח"ז למטה יותר, דהיום אומר לו כך ולמחר אומר לו כך עד שאומר לו לך עבוד ע"ז³⁵, דאעפ"י שהוא יודע את רבונו ה"ה מתכוון למרוד³⁶, ואעפ"י שכבר הסבירו לו את הענין עד שגם שכלו הגס הבינו, והוא יודע שהקב"ה הוא רבונו, אעפ"כ מורד בו, ויתירה מזו, שהוא מכוון למרוד בו, וכמו שאנו רואים זה בטבע בנ"א דיש אנשים שיש להם תוקף הרצון, שאינם מתפעלים, שזה בא מצד (כלשון הכתוב³⁷) החכם בחכמתו הגבור בגבורתו והעשיר בעשרו, שהם ג' הקוין הכוללים את כל מציאות בנין האדם, החכם בחכמתו — קו הימין, הגבור בגבורתו — קו השמאל, והעשיר בעשרו

ע"פ. דרושים שנשמנו במאמר שלפנ"ז ד"ה זכור הערה 6.
(35) שבת קה, ב.
(36) לשון חז"ל תו"כ (ופרש"י) בחוקותי כו, יד. ובכ"מ בדא"ח (ראה דרושים שנשמנו במאמר שלפנ"ז הערות 6; 8) הובא לשון זה של עמלק.
(37) ירמי' ט, כב.

(29) תהלים לד, ט.
(30) ראה תניא פל"ו.
(31) ראה תניא שם. המשך באתי לגני (סה"מ באתי לגני) וש"נ.
(32) ראה ד"ה בסוכות תר"ץ (סה"מ קונטרסים ח"א ע' 158 ואילך). ובכ"מ.
(33) ראה תניא פל"ז (מח, ב).
(34) תצא כה, יח. תנחומא תצא ט. פרש"י

— קו האמצעי, שהוא קו העשירות. אמנם יש סוג אנשים, שיודע בעצמו שהוא בלא תגא, היינו שאין לו במה להתהלל, כי הוא מושלל מכל מעלה ומכל ענין טוב, ואעפ"כ יש אצלו החוצפה שהיא מלכותא בלא תגא³⁸ לומר שבזה הוא רצונו, וכן יעשה בכל התוקף, ומזה מובן שאזי לא יועיל לו שום התבוננות בשכלו, שהרי הוא יודע את רבונו, ואעפ"כ מכוון למרוד בו.

וזהו הטעם שהמלחמה להרי' בעמלק ומחה תמחה את זכר עמלק, הוא ע"י שמקדימין לזה הענין דמונין להם מלך³⁹, דהיינו שמונה מלך בעצמו על העיר קטנה שלו⁴⁰, דהנה ענין המלך הוא כמבואר בגמרא ברכות⁴¹ דכיון שכרע שוב אינו זוקף, שהטעם בזה הוא, מצד זה גופא שיש להמלך תוקף בעצמו, עד שאמר מלכא עקר טורא⁴², הנה תוקף זה פועל אצלו גם תוקף הביטול, ובלשון אגה"ק⁴³ דכל שהוא קמי' יותר הוא יותר כלא, עד שמתבטל ממציאותו, ולכן כאשר המלך בא לידי הכרה שהוא כורע הרי"ז אצלו בכל התוקף ושוב אינו זוקף. וזהו⁴⁴ הטעם שיש בספירת המלכות (הקשורה לענין המלך) ב' הקצוות דלית לה מגרמה כלום⁴⁵, ושרש המלכות ברדל"א (משא"כ ז"א בעתיקא אחיד ותליא⁴⁶ שזהו בחיצוניות עתיק). ובפרט שמונין להם מלך, וכמודגש באוה"ת על דרושים אלר⁴⁷ שמלך הוא מלשון זכר, דהיינו שבספירת המלכות נמשך יחוד דכר ונוק', ואז ה"ה באופן של התנשאות עצמי, דיש שני אופנים בהתנשאות, התנשאות על עם (או התנשאות שהוא בערך להעם), ועיקר ענין ההתנשאות, שהוא התנשאות העצמי, מה שהוא מנושא בטבע ובעצם, שהוא ענין ספי' המלכות מצד שרשו ברדל"א — ברישא דלא אתידע. וכן הוא בכל אחד ואחד מישראל, שמצד זה שהם מושרשים בעצמות (יותר מענין התורה) לכן הנה גם כשיורדת נפש השנית בישראל

ואילך; תקצו. סה"מ תש"ג ע' 192 ואילך.
המשך ר"ה תש"ח פכ"ד ואילך. ובכ"מ. וראה לקו"ש ח"א ע' 61. ח"ט. ע' 167 ואילך.
(45) ע"ד הלבנה שנמשלה אלי' — ראה זח"א לג, ב. רמט, ב. זח"ב רטו, א. ועוד.
וראה ספר הערכים — חב"ד ערך אור הלבנה ס"ב סק"א. ושי"ג.
(46) זח"ג רצא, א. וראה ג"כ בארוכה מאמרי אדה"ז ענינים ע' תיז"ח ובהנסמן בהמ"מ שם.
(47) שם (ע' א'תשפד). וראה גם מאמר שלפנ"ז.

(38) סנהדרין קה, א.
(39) ראה ד"ה זכור באוה"ת פ' זכור ע' א'תשפג ואילך. מאמר שלפנ"ז.
(40) קהלת ט, יד. נדרים לב, ב. תניא פ"ט (יד, א).
(41) לד, ב.
(42) ב"ב ג, ב.
(43) סימן ב. וראה אוה"ת שם ריש ע' א'תשפד.
(44) בהבא לקמן — ראה אגה"ק סי' כ (קל, ב). לקו"ת ואתחנן ה, ג ואילך. ד"ה יחינו תרנ"ט. המשך תרס"ו ע' שלח; שמה

(תניא רפ"ב, ולפנ"ז בסוף פ"א שם, מוסיף שזהו לכל איש ישראל כו') היא חלק אלקה ממעל ממש, דהיינו שגם בהממש והממשות⁴⁸, היינו הנשמה כמו שהיא מלובשת בגוף, הרי היא חלק אלקה, ולכן יכול למנות מלך, שיהי' לו תוקף המלך כמו שהוא במל' העצמית, עד להתנשאות עצמית, וזה יומשך אצלו בהעיר קטנה⁴⁰ — ברמ"ח אברי גופו, ובכל עניינו במחדו"מ שלו. וזאת היא העצה היעוצה להתגבר על קליפת עמלק, לא ע"י התבוננות כנ"ל, כי אם ע"י אמר מלכא עקר טורא, גזירת המלך ותוקף המלכות, שנעשה מלך וכמו שהמלך בהיכלו, דהיינו בחי' המל' כמו שהיא למעלה, עד מלכות העצמית.

וזהו דכתיב זכור את אשר עשה לך עמלק, דאינו מספיק לזה ענין של לימוד אודות מלחמת עמלק וכיו"ב, כי אם אומרים הלשון זכור⁴⁹, שהוא ענין הזכירה כפשוטו, שענין הזכירה הוא, להיות למעלה משינויי הזמן, שע"ד הרגיל יכול להיות ענין השכחה לאחר זמן, וע"ז הוא הציווי — זכור את אשר עשה לך עמלק, שיהי' זה אצלו בלי שינויים, שיהי' למעלה מכל ענין של מדידה והגבלה בזמן, ושלא יהי' לו שום מדידה והגבלה במקום, דדוקא ע"ז ה"ה יכול לבטל את עמלק, כי ענין השכל וההתבוננות וההשגה הרי הם (כנ"ל¹⁸) כלשון הכתוב⁵⁰ רוב שנים יודיעו חכמה, דמצד הזמן ניתוספו לו ענינים בחכמה שכל והתבוננות, משא"כ בענין זכור גו', הרי בזה אין לענין הזמן שום שליטה, כי הוא למע' מענין ההתבוננות וההשכלה (אשר על ידו א"א לבטל את עמלק שיודע את רבונו), והוא בחי' ראשית דקדושה, בחי' חיי יחידה שבנפש. וזהו הטעם שנאמר (לפני שנאמר תמחה את זכר עמלק, בפ' תצא⁵¹, כבר נאמר בפ' בשלח⁵²) מלחמה להוי' בעמלק, כי מלחמת עמלק אינה ע"י חלק הנשמה המלובשת בגוף (שהיא עבודתו של כל אחד ואחד), כי אם ע"י חלק הנשמה הנק' יחידה⁵³, להיותה כלי להבורא יחידו של עולם⁵⁴, וזהו מלחמה להוי' בעמלק, שהוא בחי' הוי' (ניצוץ בורא) שמתלבש בכ"א בישראל (ניצוץ נברא שהיא יחידה שבנפש⁵⁵). ועי"ז פועל שיהי' אח"כ

48 ראה אגרות קודש אדמו"ר מהור"י צ"ד ע' תד (הועתק ב"היום יום כ"ג מג"א).
 שם ע' תז. ועוד.
 49 אורח"ת שבערה 47.
 50 איוב לב, ז.
 51 כה, יט.
 52 יז, טז.
 53 ראה בארוכה ד"ה זכור וד"ה והי' כאשר ירים משה פר"ת (סה"מ פר"ת ע' רעח ואילך. רפז ואילך). וראה גם ד"ה זכור וד"ה והי' כאשר ירים משה — תש"ל (סה"מ תש"ל-תשל"א ע' 174-187).
 54 ראה לקו"ת פ' ראה כה, א. סה"מ תרצ"ו ע' 57. וש"נ.
 55 ראה עץ חיים שער מב פ"א. הובא בלקו"ת פ' ראה כז, א.

התוועדות פורים ה'תשל"ג

תמחה את זכר עמלק, כדי לקשר בזה את חלק הנשמה המלובשת בגוף, אשר היא היא הלוחמת בפועל, וכמבואר בארוכה שאחד האופנים כדי לבטל את עמלק הוא ע"י הקריאה בתורה שבכתב, דישנם שני ענינים בתורה, תושב"כ ותושבע"פ, דתושבע"פ ה"ה ענין של הבנה והשגה, אמנם ענין הקריאה בתורה, הרי ידוע בזה הפס"ד⁵⁶ דאע"פ שלא ידע מאי קאמר כשקורא בתורה, עכ"ז ה"ה אומר ברכה לפני' ולאחרי', כיון שזהו תורה שבכתב, ועד שלכמה דיעות, וכן נפסק הדין בשו"ע⁵⁷, שקריאת פ' זכור הוא מ"ע מה"ת, שזהו הההכנה שיהי' לפועל הענין דימי הפורים שהוא מפלת המן, וכמבואר בגמרא⁵⁸, אשר זהו מעין מפלת עמלק לע"ל, מחה אמחה, גו' ותמחה גו' לגמרי, ועד"ז הוא גם במצוות מעשיות, וכמבוי' בארוכה בדרושי פורים תר"פ⁵⁹. וכדי שיבוא הענין בקריאה בפועל בדיבור, שהוא מעשה זוטא⁶⁰, ועד לקיום מצות מעשיות בהידור, שהוא מעשה בפועל, דהיינו מחדו"מ שהוא חלק הנשמה המלובשת בגוף, הרי צריך לקשר את היחידה שבנפש עם נר"ן המלובשים בגוף, וזהו"ע התפלה, שהוא סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה⁶¹, שזה מקשר את הרגל שבנשמה עם הראש שבנשמה וראשית שבקדושה, אשר הוא מבטל את ראשית גוים עמלק.

וזהו שאומרים איש יהודי (לפני שמתחילים לבאר מיהו מרדכי), כמבואר בגמרא⁶² אמאי קרי לי' יהודי (אעפ"י שהי' משבט בנימין) על שום שכפר בע"ז, שכל הכופר בע"ז נק' יהודי, כיון שכל הכופר בע"ז כאילו מודה בכל התורה⁶³, דכדי לבטל את הענין דאשר קרך בדרך, ענין המן ועמלק, שהוא יודע את רבונו כו', הוא דוקא ע"י איש יהודי שהו"ע ההודאה, שלמע' מענין ההתבוננות והשגה, דהיינו ע"י ענין המס"נ, שחי' ויחידה שבנפש יורד ופועל ומשנה את הנהגת הנר"ן שבנפש, עד שכל עבודתו היא על יסוד הענין דאיש יהודי, שהוא מודה בכל התורה כולה. וכדי שיהי' כן לפועל הוא ע"י מרדכי, וכמבואר בגמרא⁶⁴ שהוא מלשון מר דרור⁶⁵, שהו"ע המרירות שקודם התפלה, וכפס"ד השו"ע⁶⁶ על יסוד המשנה⁶⁷ אין עומדין להתפלל אלא מתוך כובד ראש, שהו"ע המרירות

(62) מגילה יג, א.

(63) קידושין מ, א.

(64) מגילה י, ב.

(65) תשא ל, כג.

(66) אור"ח סצ"ג ס"ב.

(67) ברכות ל, ב.

(56) הלי' ת"ת פ"ב ס"ב.

(57) אור"ח סתרפ"ה ס"ז.

(58) ראה מגילה ל, א.

(59) הנ"ל הערה 53.

(60) סנהדרין סה, א.

(61) ויצא כח, יב. וזה ח"א רטו, ריש ע"ב.

ח"ג שו, ריש ע"ב. תקו"ז תמ"ה (פג, א).

פארברענגען עם הרבי

שקודם התפלה. ולאח"ז ה"ה אומר בן יאיר בן שמעי בן קיש, שהו"ע התפלה כנ"ל, שעולה בג' הקוין, בן יאיר, ענין האורה שהו"ע החכמה⁶⁸, בן שמעי, ענין השמיעה שהו"ע הבינה⁶⁸, בן קיש, שהקיש על שערי רחמים (או על שערי תפלה) שהוא ענין קו האמצעי⁶⁹, דהיינו שעולה בהג' קוין עד שראשו מגיע השמימה, ולאח"ז ה"ה ממשיך משם למטה, שנמשך מזה מלחמה להוי' בעמלק, וכנ"ל בענין קריאת התורה בפ' זכור ובקיום המצות בהידור, עד שזהו הכנה קרובה לכיבוש ארץ טובה ורחבה, כיבוש השבעה אומות. וזהו שמסיים לאח"ז איש ימיני, וכמו שביאר כ"ק מו"ח אדמו"ר⁷⁰ שאיש ימיני פירושו שמסתכל על כ"א מישראל בעין ימין, שהו"ע ואהבת לרעך כמוך⁷¹, וכמו שכותב אדה"ז בהקדמת סידורו, בהקדמת עבודת התפלה, נכון לומר קודם התפלה הריני מקבל עלי מ"ע של ואהבת לרעך כמוך.

וזהו בכללות מה שאומרים בכל שנה ושנה ובכל משפחה ומשפחה מדינה ומדינה ועיר ועיר וימי הפורים האלה גו'¹⁵, דהיינו שאז מזכירים מחדש את הענין דזכור את אשר עשה לך עמלק בדרך בצאתכם ממצרים, שבנ"י יוצאים בכל יום ממצרים וגבולים דלעו"ז, ואפילו ממצרים וגבולים דקדושה, ואזי מזכירים גם את הענין דאשר קרך בדרך (בצאתכם ממצרים), ועאכו"כ אַז מ'דאַרף ניט צולאַזן התוצאה מזה, שהו"ע דאע"פ שידוע את רבונו כו', שזה נעשה ע"י עבודת התפלה, עד שמזה נמשך שמשעבדים לבם לאביהם שבשמים, ואזי וגבר ישראל, וליהודים היתה אורה ושמחה וששון ויקר⁷², אורה זו תורה ושמחה זה יו"ט וששון זה מילה ויקר אלו תפלין, וכן הוא אומר⁷³ וראו כל עמי הארץ כי שם הוי' נקרא עליך ויראו ממך, ותניא ר"א הגדול אומר אלו תפלין שבראש⁷⁴, ומזה נמשך כן גם כפשוטו ליהודים היתה אורה ושמחה וששון ויקר כן תהי' לנו, ומסמיכים גאולה לגאולה האמיתית והשלימה בקרוב ממש, דכימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות⁷⁵.

(71) קדושים יט, יח.

(72) אסתר ה, טז.

(73) תבא כח, י.

(74) מגילה טז, ב.

(75) מיכה ז, טו.

(68) ראה לקו"ת הוספות לס' ויקרא נד, ג.

ובכ"מ.

(69) אוה"ת על מגילת אסתר ע' ב'ער.

(70) סד"ה אישי יהודי תש"א (סה"מ תש"א

ע' 74).

בס"ד. פורים, ה'תשל"ג

הנחה פרטית בלתי מוגה

שיחה א'

א. היה זה בתרפ"ז, לפני פורים, כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו נסע אז למוסקבה. מוסקבה היתה אז – וגם עתה כן היא – המקום החזק ביותר בנוגע לממשלה במדינה ההיא, וממילא היא היתה אז גם המקום החזק והתקיף ביותר בנוגע להתנגדות לענייני יהדות, ובפרט – להתנגדות לענייני יהדות בכל הקשור לילדים. וכאשר נודע שהוא יגיע למוסקבה, הדבר הופץ מיד בין היהודים, ומובן שזה הגיע גם אל "החלונות הגבוהים".

[עכשיו אפשר כבר לספר על כך, מאחר שעברו כבר שנים כה רבות, ובעיקר – משום שהרבי הנשיא פרסם זאת והדפיס זאת ברבים; החזרה על כך עתה היא משום שהדבר נוגע ובא בהמשך למה שדובר לפני כן.]

הרבי הודיע, שכיון שהוא יהיה שם בפורים-קטן, הוא יאמר מאמר חסידות בבית-הכנסת – במקום שבו שוכן עתה בית-הכנסת היחיד שנותר במוסקבה.

מיד הגיע שליח מהחלונות הגבוהים – שהיה מן היהודים, והיה גם ידיד טוב – ומסר, שעל הרבי לדעת, אף-על-פי שהוא בוודאי מבין זאת בעצמו, שישנה ידיעה ברורה על כך שיהיו נוכחים מרגלים בשעה שהוא יאמר את המאמר, והם יעבירו מיד למקום המתאים את תוכן המאמר, וממילא, על הרבי להביא זאת בחשבון ולדעת אילו תוצאות עלולות להיות אם ידבר באופן הרצוי, או אם ידבר באופן שאינו רצוי.

כאשר הרבי הנשיא הגיע לבית-הכנסת, (בית-כנסת היה עמוס וכו', ככל הפרטים שבזה) הוא אמר מאמר חסידות, והמאמר היה מיוסד על הפסוק "מפי עוללים ויונקים ייסדת עז... להשבית אויב ומתנקם", ותוכנו, שהתורה שתצא מפי הילדים תבטל "אויב ומתנקם" – את כל מי שברצונם לנקום ביהדות ואת כל האויבים השונאים את היהדות, וממילא – את היהודים.

ועל-פי פסוק זה – לאחר שהביא שם כמה ענינים בחלק ה"השכלה" שבחסידות – פירש את דבריו באופן שאינו משתמע לשני פנים, כך שאיש לא יזדקק לכך שאחרים יסבירו לו זאת; הוא אמר מלים ברורות – שאין להתרשם משום דבר, ויש לדאוג לכך שה"עוללים ויונקים" – הפעוטות – יצאו מפייהם, "מפי", ענינים יהודיים, מלים יהודיות ולימודים יהודיים, וזה בוודאי "ישבית" – יבטל – "אויב ומתנקם"...

פארברענגען עם הרבי

ב. ...הרבי אמר זאת אז, כאמור, בפורים-קטן; הוא אמר זאת במעמד ומצב של סכנה בפועל, של סכנת נפשות ממש; כפי שאכן קרה לאחר מכן בנוגע אליו עצמו, לאחר שהללו ליקטו את כל החומר.

על-אחת-כמה-וכמה כאשר אותנו הקב"ה זיכה והצליח דרכנו כך שאנו נמצאים במעמד ומצב שבו אפשר לפעול בכיוון זה באופן של שמחה ובאופן חופשי, ולא זו בלבד שאיננו סובלים רדיפות בשל כך, אלא אדרבה – סוף-כל-סוף אף יתקבל סיוע מכמה וכמה, שבינתיים עדיין אינם מבינים את החשיבות בדבר.

וכאמור לעיל, כדי שלא יהיה צורך להזדקק לפירושים, וכדי שלא יתפרשו הדברים באופנים שונים – הכוונה היא בפשטות ממש: כל אחד וכל אחת צריך לפעול בנוגע לחינוך של ילדיו שלו ושל נכדיו שלו וגם של עצמו – אם עדיין הוא "עולל ויונק", אם הוא עדיין ילד בידיעותיו אודות יהדות אמיתית יש לעסוק בכך יום-יום, באותו הכיוון, ולא לחשוש משום קשיים.

ואלו שיש להם השפעה על עסקנים ציבוריים, או שהם עצמם עסקנים ציבוריים – על-אחת-כמה-וכמה אם יש להם דעה אודות מה שצריך לעשות בכסף, שיכול להתבזבז על דברים שונים – יחליטו, ויעשו כל התלוי בהם, שקדימה – בלשון המדינה: Priority – תינתן לחינוך – "Education", כפי שהוא נקרא כאן – לחנך יהודים בדרך היהדות, היהדות האמיתית שנמשכת מאז מעמד הר סיני באותו האופן, שכן "התורה הזו לא תהיה מוחלפת" – היא אינה יכולה להשתנות ולא תשתנה, כשם שהעם היהודי לא ישתנה, מבלי להתחשב לא בהמן, לא באחשורוש וגם לא בירושיהם.

ג. וכפי שדובר פעמים רבות: בנוגע לכסף – אם אין היום, אפשר ללוות, ומחר או מחרתיים להחזיר; מה-שאינ-כן ילד שצריך לחנכו – אי-אפשר לדחות זאת למחר או למחרתיים, כי בינתיים הילד גדל ללא הפסקה, והוא חי במדינה שבה ישנן השפעות בלתי הולמות עבור ילד, ואם לא יקלטהו בחינוך היהודי הנכון היום, אין לדעת מה יכול להיות רח"ל לילד זה מחר בבוקר. וממילא, אם אין כסף במזומן – מצוה וחובה היא, ויתר על כן, זו זכות קדושה לכל מי שיכול לעשות דבר בנידון, שילוה כסף בכל מקום שהדבר מתאפשר, ובלבד שיגדיל את יכולותיהם של כל העוסקים בחינוך הכשר, בחינוך ילדי ישראל באופן כשר ובאופן יהודי, כך שיוכלו לקלוט ילדים יהודיים רבים ככל האפשר, עד אשר – על-דרך הנאמר בנוגע ליציאת מצרים – אף לא ילד אחד ויחיד יישאר מחוץ לחינוך הכשר.

וכאשר יפעלו כולם יחד בכיוון זה, תהיה בידם ההבטחה "יגעת ומצאת", כך שאם רק יקיימו "יגעת" באמת, לא זו בלבד שהדבר יצליח, אלא יקויים בהם גם "ומצאת" – הם ימצאו "מציאות", יותר מאשר בהתאם ליגיעה. ויקימו באמצעות בנים ובני בנים את "צבאות ה'", חיילים וצבאות עבור הקב"ה, שיצאו במהרה מהגלות, ובזכותם יצאו גם

מחנכיהם והוריהם, סביהם וסבותיהם, וכולם יחד ילכו לקבל פני משיח צדקנו בגאולה
האמיתית והשלימה.

• • •

שיחה ו'

ד. ישנו ענין נוסף שהמגילה מלמדת אותנו. ובהקדמה:

חיוב מצות מקרא מגילה הוא (כאמור לעיל) לשמוע את המגילה כולה, ולא להחמיץ
שום חלק ממנה, ואפילו חלק קטן. ועאכו"כ כשמדובר בענין שלם, המסופר במגילה
בכו"כ פסוקים - שבודאי יש צורך לקראו ולשמעו, וגם לחוש ולחיות אותו, עד שהדבר
נעשה עבור השומע הוראה בחיי היום-יום שלו.

ועפ"ז - לכאורה אינו מובן כלל: לשם מה מספרת המגילה (וממילא - חיוב לקרוא)
את כל הפרטים בנוגע לאופן עריכת משתה המלך - מקום המשתה ("בחצר גינת ביתן
המלך"), על מה ישבו ("חור כרפס ותכלת") ובאיזה אופן הסבו, כיצד נראה החדר,
המיטות, המאכלים והמשקאות, וכל הפרטים שבדבר?

לכאורה, מה שנוגע לענין המגילה אינו אלא זה ש"כטוב לב המלך ביין אמר גו'
להביא את ושתי" - כהקדמה שעל-ידה יובן כיצד הגיעה אסתר למלכות; אבל כדי
להבין ענין זה של "כטוב לב המלך ביין" - אין צורך לדעת שהיו "חור כרפס ותכלת",
"מיטות זהב", "רצפת בהט ושש ודר", וכל פרטי הדברים שניתנו לאורחים שהגיעו
להשתתף במשתה המלך!

ואעפ"כ, אין המגילה מסתפקת באמירה שהמשתה הי' באופן של גדלות, אלא (כנ"ל)
היא מונה גם את כל הפרטים שבדבר.

אמנם, מאה ושמונים יום רצופים של הוללות ושכרות - מורים עד כמה "חכם גדול"
הי' אחשורוש, ובאילו ענינים הי' שקוע... אבל הידיעה באיזו "חכמה" הי' אחשורוש
שקוע במשך מחצית השנה ברציפות - בודאי אינה חשובה כ"כ עד שיהי' צורך לקרוא
זאת במגילה מדי שנה בשנה!

ובפרט שקריאת המגילה היא בברכה לפני, ואסור להפסיק בין הברכה לקריאת
המגילה - ובנדרו"ד, מפסיקים בין הברכה לעיקר ענין המגילה בכו"כ פסוקים, שכל
ענינים הוא לתאר כיצד אחשורוש התהולל מאה ושמונים יום ברציפות, וכיצד הושיב
את אלו שהזמין למשתה!

ומכך מובן, שבהכרח שיש בדבר גם הוראה. ועפ"ה האמור לעיל, שקריאת המגילה
צריכה לעורר שמחה גדולה ביותר, עד לשמחה בלתי-מוגבלת - מובן שגם ענין זה,

פארברענגען עם הרבי

ככל הענינים (וגם הפרטים) שבמגילה, הוא חלק מהענין המביא לשמחה בלתי-מוגבלת זו.

ה. וביאור הענין:

תוכן סיפור משתה אחשורוש הוא - ש"בשנת שלוש למלכו" של אחשורוש, לאחר שידע שכבר התבסס היטב במלכותו (שזהו מ"ש "כשבת המלך אחשורוש על כסא מלכותו") - הראה את גודל מלכותו בכך שערך משתה בהתאם ליכולתו של מלך על "שבע ועשרים ומאה מדינה"!

ומכאן למדים אנו נקודה עיקרית: שכאשר הקב"ה נותן לאדם יכולת, ולאחר-מכן מטיל עליו שליחות לפעול בענין של מצוה - עליו לעשות זאת בהתאם למלוא יכולתו.

אל לאדם לחשוב לעצמו, שמכיון שעבור הזולת די במדה פחותה - די לו אם יעשה רק מעט יותר מכך, או שמכיון שיכלתו היא גדולה ביותר - אפילו אם יעשה רק מחצית מיכלתו, כבר יצא כבר ידי-חובתו; אלא אם בידו היכולת לעשות במדה רבה יותר - עליו לעשות כן. אם ביכלתו לעשות משתה "בחצר גינת ביתן המלך" - אינו יכול לצאת ידי חובתו בעשיית "משתה" סתם.

ובמכ"ש וק"ו:

ומה אחשורוש המלך, שלא הי' פזרן, ועשה זאת בשביל עצמו (כדי להראות שהוא מבוסס היטב על כסא מלכותו, כנ"ל), ואעפ"כ ערך את המשתה בהתאם למלוא יכולתו-

עאכ"כ כשמדובר ביהודי (הקורא ולומד את המגילה, ומתבונן בהעמקה מה מספרת ומלמדת אותו המגילה), שמוטלת עליו שליחות מהקב"ה, שאין די בכך שיעשה לא פחות מכפי שעושה אדם אחר שאין בידו האפשרויות שיש לו, או אפילו מעט יותר מאותו אדם;

אלא עליו לעשות באופן של "בכל מאדך" - "מאד שלך": עליך למדוד את יכולתך שלך, ואז לפעול באופן של "מאד" - יותר מכפי יכולתך!

עליך ללמוד מאחשורוש:

אחשורוש לא הסתפק במשתה של מאה שבעים ותשעה ימים, אלא ערך את המשתה מאה ושמונים יום; הוא לא הסתפק בכך ש"כטוב לב המלך ביין", שלבו שלו יהי טוב "ביין", אלא הבטיח שכל הנמצאים במלכותו ישתתפו במשתה ("הראוי לחצר - בחצר, הראוי לגינה - בגינה, והראוי לביתן - בביתן"), ושם יינתן להם - לא בהתאם להרגליהם שלהם, אלא בהתאם ליכולתו של המלך אחשורוש!

התוועדות פורים ה'תשל"ג

ולכן לא הי' די אילו נאמר במגילה שאחשוורוש עשה "משתה גדול", שהרי אין כל חידוש בכך שמלך עושה כל דבר בגדלות; אלא בהכרח להדגיש שהמשתה לא הי' "משתה גדול" סתם, אלא משתה שהיו בו דברים נפלאים - "חור כרפס ותכלת", "מטות זהב וכסף על רצפת בהט ושש", וכל שאר הפרטים שהמגילה מונה.

ונקודת הענין, כאמור - שכשאדם ממלא את שליחותו של הקב"ה, עליו לפעול בדבר בכל כחותיו, בכל כשרונותיו ובכל יכלתו: אל לו לטעון, שמכיון שעשה כפי שעושה חברו, פי שניים ממנו, פי שלושה ממנו או פי ארבעה ממנו - אין מקום לבוא אליו בטענות; אלא עליו לזכור שהוא ממלא את שליחותו של הקב"ה, ולכן עליו לעשות זאת במלוא יכלתו, שכן למטרה זו נתן לו הקב"ה יכולת זו!

ו. ובהנוגע לפועל:

אם יבוא אדם שהוא עסקן ציבורי או מנהיג רוחני, ויאמר, שכיון שחינך את ילדיו שלו בדרך היהדות, אין לתבוע ממנו עוד; או שכיון שפעל שיהי' חדר, תלמוד-תורה או ישיבה בשכונתו, כבר יצא ידי חובתו כלפי כולם, כלפי הקב"ה וכלפי עם ישראל - אומרת לו המגילה: לא כן הדבר!

לכל לראש - עליך לעשות "חור כרפס ותכלת", "מטות זהב וכסף על רצפת בהט ושש" וכו', ולמלא את "חצר גינת ביתן המלך" בכל מי שבידך לפעול שיבואו ל"משתה", ולפעול עליהם בעניני יהדות - לא בהתאם לדרישותיהם ולהרגליהם שלהם, אלא בהתאם ליכולת שנתן לך הקב"ה;

ורק לאחר שעשית כל זאת תוכל לקיים "כטוב לב המלך ביין" - לשבת במנוחה ובלב שקט כשלבך טוב עליך.

עסקן ציבורי שביכלתו "לדפוק על השולחן" ולהשיג שני מיליון דולר עבור חינוך הכשר, ובפועל הוא משיג רק חצי מיליון או מיליון דולר - לא יצא ידי חובתו כלל, לא כלפי עצמו, לא כלפי הקב"ה, ולא כלפי עם ישראל; עליו לפעול שייתנו שני מיליון דולר!

אדם אחר - כשייתן ח"י דולר בלבד יצא כבר ידי חובתו, כיון שיותר מכך אינו יכול - ואדרבה, יתכן שאינו יכול לתת אלא שבעה-עשר דולר, ואעפ"כ נתן ח"י; אבל מי שיכול להשיג שני מיליון דולר, ובפועל הוא משיג מיליון אחד - אינו יוצא כלל ידי חובתו, חובה הנובעת מכך שהקב"ה נתן לו יכולת זו על-מנת שינצל!

אלא מאי, יהי' עליו לדפוק על השולחן? ובכן, דפוק על השולחן, אל תישן ואל תנוח, אלא עמול על כך מאה ושמונים יום, עד שיקויים בכך "כטוב לב המלך ביין"!

וכאמור - ענין זה מלמדת אותנו מגילת אסתר דוקא, ואין למדים זאת מיום-טוב של פסח;

פארברענגען עם הרבי

ועאכו"כ שיש צורך בלימוד זה במעמד ומצב של גלות, שבו עלול אדם לחשוב שעליו לדאוג מה יהא עליו למחרת כו', ולא להקדיש את כל זמנו לפעולה על הזולת - על כך מלמדת אותו המגילה: מה לך חושב על יום מחר, כאשר היום ישנו ילד יהודי שצריך לקבל חינוך יהודי, וביכלתך להשיג לשם כך שני מיליון דולר!

ז. ועד"ז בנוגע למי שהקב"ה העניק לו את האפשרות לכתוב בעיתון:

אמת הדבר שמטעם העיתון הוטל עליו לכתוב חדשות מהנעשה במלחמה המתרחשת בקצוי תבל, אבל אין זה אלא הלבוש והקליפה החיצונית, והמטרה בכך היא כדי לנצל הזדמנות זו להפצת יהדות.

ולכן, גם כשהוא מתאר את הנעשה במלחמה, עליו למצוא את הדרך לעשות זאת באופן שהקוראים ילמדו מכך על ענין השגחה פרטית וכיו"ב.

וכאמור, אף שלעצמו יודע הוא כבר ענינים אלו, מ"מ, כיון שניתנה לו האפשרות להשפיע על כל קוראי העיתון - אינו יוצא ידי-חובתו בכך שהוא מסתפק בעצמו ובבני-ביתו.

ח. ועד"ז בנוגע לסופרים הכותבים ספרים (ובפרט ע"פ הפתגם הידוע מרבנו נשיאנו בשם הצמח-צדק, שדבר הנדפס הוא לדורי-דורות). ובהקדמה:

כשארם מעיף מבט על העולם, עלול הוא לפרוץ בזעקה: העולם הוא ג'ונגל! יש בו ענינים שהם היפך השכל, ושולטים בו ענינים ובני-אדם המתנהגים באופן פראי; היכן בעל-הבית של "בירה זו"?

וזהו תפקידו של הסופר - לשלול מחשבה זו:

כיון שהקב"ה העניק לו את היכולת והכשרון (וממילא - ציוה עליו לנצל יכולת וכשרון אלו) לכתוב ספר, והכין עבורו מי שיוציא את הספר לאור כו' - תהי' חיצוניותו של הספר (כלומר: לא רק המעטפת והכריכה החיצונית, אלא גם תוכנו החיצוני של הספר, פרטי הסיפור וכו') אשר תהי' - פנימיות הספר צריכה להיות כך שיגיע אל הקורא המסר ש"יש בעל-הבית לבירה זו".

והיינו, שכשיסיים הקורא לקרוא חלק מהספר (ועאכו"כ - את כל הספר), ייצא משם כשהוא משוכנע ללא כל ספק, שמבלי הבט על כך שישנם שוטים הסבורים שהעולם מתנהל ללא בעל-הבית וללא סדר - לאמיתו של דבר ישנו בורא המנהיג את העולם, משגיח על כל אדם ועל כל יהודי ועל כל הנעשה עמו, ונוגע לו אם יהודי פלוני מניח תפילין, ואם יהודי פלוני מתנהג כפי שיהודי צריך להתנהג;

ומבלי הבט על כך שבגלוי נראה ש"איש הישר בעיניו יעשה", החזק יותר הוא המנצח - לאמיתו של דבר אין זה אלא בחיצוניות, אבל סוף-כל-סוף מנצח הצדק, הישור והטוב, וכשמדובר בענינים הנוגעים לבנ"י - מנצחת היהדות.

התוועדות פורים ה'תשל"ג

ואם יטען הסופר, שהוא עצמו מתנהג כראוי, מאמין בהקב"ה, ומשכנע את אלו שהוא מדבר עמהם שיאמינו גם הם - תבוא עליו ברכה על כך, שהרי הציל בכך אנשים רבים ויהודים רבים, אבל אין זה מספיק כלל!

כיון שברשותו "חור כרפס ותכלת" - ובנדו"ד: ספרים, יותר מספר אחד, ובכמה לשונות, והספרים נמכרים בכמה מקומות - עליו לנצל זאת כך שבכל מקום שאליו מגיע הספר, תהי' כלולה בו המסקנא האמורה.

וכשהספר הראשון הוא באופן זה - מצליח הוא גם בספר שני ובספר שלישי, עד שנעשה "כטוב לב המלך ביין", שלבו נעשה טוב עליו בטוב האמיתי.

ואזי הולך הוא "מחיל אל חיל", בהשפעה גדולה יותר ועמוקה יותר, ובאופן של "מעלין בקודש" - במדה רבה יותר, ביתר הרחבה וביתר עומק.

ט. כאמור, זהו אחד ההסברים (שהרי, כבכל הענינים שבתורה, אין סוף לתורה ולפירושים ולרמזים שבה כו') לתיאור המדוייק והמפורט של משתה אחשורוש, שצויה לערוך את המשתה מאה ושמונים יום רצופים, בתכלית העושר ובתכלית ההמולה, ורק לאחר-מכן נתקיים בו "כטוב לב המלך ביין".

וכאמור, לימוד ההוראה מסיפור זה הוא במכ"ש וק"ו: ומה באינו יהודי כך - עאכו"כ שכך צריך הדבר להיות כשמדובר באדם מישראל, וכשהוא הולך למלא את שליחותו של הקב"ה (כלומר - בכל מעשיו, שהרי תכלית כל מעשיו של יהודי היא למלא את שליחותו של הקב"ה).

ומטרת שליחות זו היא - בלשון הידוע - "לעשות לו יתברך דירה בתחתונים", כלומר שבכל מקום שיכולה להגיע אליו השפעתו, תגיע לשם הידיעה שישנו בורא המנהיג את העולם על כל פרטיו, ונוגעת לו הנהגתו של כל אדם ושל כל יהודי בפרט.

ועל-ידי כך יוצרים כולם יחד - הסופר, המדריך הרוחני, והעסקן שהשיג את שני מיליון הדולר (וכנ"ל, שכיון שביכלתו להשיג שני מיליון - אין די בפחות מכך, ועד"ז מי שביכלתו מיליון והשיג מיליון וכו') עבור חינוך הכשר - את שלשלת הזהב של "ישנו עם אחד" (כאמור לעיל).

והולכים "מחיל אל חיל", עד ש"שמעו הולך בכל המדינות" - בכל המדינות שומעים אודותיו, יודעים אודותיו ומתפארים בו,

והדבר נעשה באופן של "אורה ושמחה וששון ויקר".

לחיים.

• • •

פארברענגען עם הרבי

שיחה ז'

י. בנוגע לענינים הנ"ל - ובפרט הענין האחרון דלעיל, שכאו"א מישראל צריך לעשות כל מה שביכלתו ("לפום גמלא שיחנא") ועוד יותר ממה שביכלתו, כיון שהוא הולך בשליחותו של הקב"ה להפיץ יהדות והנהגות טובות בכל מקום שביכלתו להגיע אליו - ישנם המשיבים על כך בטענות כו',

וא' מטענות אלו היא: כיצד ניתן לדרוש ממנו זאת, בשעה שהי' הפסק באמצע?

וטענה זו גופא נחלקת לשני אופנים:

אופן א' - הפסק באדם עצמו, דהיינו שבו עצמו הי' בעבר מצב שהיתה לו שייכות לענינים אלו, ולאח"ז נעשה הפסק וניתוק כו', וממילא קשה לו לשנות את הרגילות שהורגל בה משך זמן כדי לחזור להנהגתו הקודמת, ולשוב לעיקרו, לשרשו ולמקורו ("זרוק חוטרא לאוירא אעיקרי' קאי");

ואופן הב' - שבאופן זה הטענה היא גדולה עוד יותר - היא בנוגע לאלו שלא זכו להיוולד להורים שומרי תורה ומצוות:

הטענה והתביעה כלפי יהודים אלו נובעת, כאמור לעיל, מכך שכל יהודי הוא חוליה בשלשלת, כיון שסב-סבו עמד על-יד הר סיני, ואמר (ובאמירתו זו כלל הן את עצמו, והן את נשמתו של יהודי זה, נין נינו) "נעשה ונשמע", ובכך התחייב לעשות כל מה שהקב"ה ישלח אותו לעשות;

אבל - טוען הוא - מאז עברו כו"כ דורות, ולא זו בלבד שהוא עצמו מעולם לא התנהג באופן זה, אלא גם אצל הוריו לא ראה הנהגה זו!

הנהגה זו של עשייה במסירות-נפש ובלב שלם, תוך ניצול כל האפשרויות וכל הכשרונות, כדי להפיץ יהדות והנהגות טובות בכל מקום שידו מגעת, וכל זאת במלוא היכולת ועוד יותר מכך ("בכל מאדך") - לא ראה מעולם, ואיך אפשר לתבוע ממנו שינהג בעצמו באופן זה?

יא. והמענה לטענה זו - שגם בענין זה ישנה הוראה מהמגילה.

וכרגיל בהתועדויות השנים האחרונות - הוראה זו קשורה גם עם פירוש רש"י במגילה, פירוש שלכאורה אינו מובן, אבל לאחר העיון מבחינים שרש"י הבהיר מראש את הסיבה לכך שהוא מוכרח ללמוד בצורה זו.

ענין זה הוא בפרש"י בהתחלת המגילה, ובשייכות לפרש"י בפסוק האחרון במגילה: הפסוק הראשון במגילה הוא: "ויהי בימי אחשורוש הוא אחשורוש המולך מהודו ועד כוש שבע ועשרים ומאה מדינה".

התוועדות פורים ה'תשל"ג

ולכאורה, פירוש הפסוק ע"ד הפשט הוא:

"ויהי בימי אחשורוש" - המאורעות דלקמן היו בימיו של אחשורוש; "הוא אחשורוש המולך גו' שבע ועשרים ומאה מדינה" - שמכיון שייתכן שהיו אנשים שונים בשם אחשורוש, או שאין יודעים עדיין את גדולתו של אחשורוש, מלמדנו הכתוב שאחשורוש זה (שבימיו היו מאורעות אלו) הוא אותו אחשורוש שמלך על "שבע ועשרים ומאה מדינה", על העולם כולו.

אבל רש"י (בד"ה "הוא אחשורוש", ומקורו במדרש) מפרש באופן אחר - "הוא כו' מתחלתו ועד סופו".

כלומר: לפירושו, תיבת "אחשורוש" הב' אינה נמשכת לתיבות שלאחרי' (דהיינו ש"אחשורוש" דלעיל - "הוא אחשורוש המולך גו' שבע ועשרים ומאה מדינה", כנ"ל), אלא לתיבות שלפני', דהיינו ש"אחשורוש" דלעיל התמיד באותה הנהגה במשך כל זמן קיומו, וכפי שהי' בתחלתו כך הי' בסופו.

ובפשטות הטעם לפירושו הוא, דאל"כ הול"ל בקיצור - "ויהי בימי אחשורוש המולך גו' שבע ועשרים ומאה מדינה".

אבל לכאורה אין זה טעם מספיק, שהרי מצינו דוגמתו בכו"כ מקומות, ולדוגמא בחומש - "הוא אהרן ומשה גו' הם המדברים אל פרעה מלך מצרים להוציא את בני ישראל ממצרים הוא משה ואהרן", ואם-כן - למה הוצרך רש"י להוציא את הכתוב מידי פשוטו (שתיבת "אחשורוש" נמשכת לתיבות שלאחרי'), ולפרש כפירוש המדרש - "הוא כו' מתחלתו ועד סופו"?

יב. והביאור בזה - בהקדמת פירוש רש"י נוסף, בפסוק האחרון במגילה, שפשט דבריו שם אינו מובן כלל:

בפסוק זה נאמר, שלאחר שנתבטלה גזירת המן הי' מרדכי "משנה למלך אחשורוש גו' ורצוי לרוב אחיו".

ומפרש רש"י: "לרוב אחיו - ולא לכל אחיו" (דהיינו שהוקשה לו למה נאמר "לרוב", ולא נאמר סתם "ורצוי לאחיו", כמ"ש לאח"ז "דורש טוב לעמו ודובר שלום לכל דרעו"),

"מלמד שפירשו ממנו מקצת סנהדרין" (שהם "אחיו" של מרדכי, שהי' חבר הסנהדרין, ולכן הי' רצוי רק "לרוב אחיו" ולא לכולם, כי לאותו מקצת שפירשו לא הי' רצוי),

ומוסיף רש"י לפרש את הטעם שפירשו ממנו (דלכאורה, הרי מרדכי הציל את ישראל מגזירת המן, ואיך אפשר שדוקא אז, כשנעשה "משנה למלך אחשורוש", יהי' רצוי רק "לרוב אחיו" - וכי מה החסרון בדבר?!), באופן שאפילו "בן חמש למקרא" יוכל

פארברענגען עם הרבי

להבין זאת - "לפי שנעשה קרוב למלכות והי' בטל מתלמודו", דהיינו שכיון שהתעסק בעניני המלכות לא הי' באפשרותו לעסוק בתלמודו בהתמדה כקודם לכן, ולכן לא הי' רצוי למקצת הסנהדרין.

אלא שעפ"ז נשאלת השאלה על מרדכי גופא :

כאמור, מרדכי הי' מחברי הסנהדרין, וידע את גדלותה של התורה, והראי' - שקודם לכן למד תורה ככל חברי הסנהדרין; ואם-כן - מדוע קיבל את משרת ה"משנה למלך", דבר שנטל ממנו את היכולת ללמוד תורה כפי שלמד קודם לכן?

בשלמא קודם שבטלה הגזירה - הי' עליו להיות "בשער המלך", כיון שהי' עליו לעסוק בביטול הגזירה; אבל עתה, לאחר שבטלה הגזירה (וכיון שהציעו לו להיות "משנה למלך אחשורוש" - מובן במכ"ש וק"ו שלא הי' כל שיעור ורושם מגזירת המן, וכפי שהמגילה מספרת קודם לכן בארוכה ש"נפל פחד היהודים עליהם") - איך יתכן שהסכים לקבל על עצמו להתעסק במשרה זו?

אמנם "משנה למלך אחשורוש" היא משרה חשובה כו', אבל לגבי מרדכי, הגדול שבסנהדרין - אינו מתקבל על הדעת שיתבטל מלימוד התורה אפילו כדי לקבל את המשרה הגדולה ביותר, "משנה למלך אחשורוש"!

יג. וזהו ההכרח לפרש"י בתחילת המגילה - "הוא כו' מתחלתו ועד סופו":

מכיון שבכתוב נאמר "ורצוי לרוב אחיו" - בהכרח לומר שהי' בהנהגתו ענין ש"מקצת סנהדרין" לא היו מרוצים ממנו (כנ"ל), ולאידך בהכרח לומר שהי' למרדכי טעם לכך שאעפ"כ קיבל את המשרה מאחשורוש;

אלא שלכאורה, איזה טעם יכול להיות לכך, והרי בטלה הגזירה, "נפל פחד היהודים עליהם", "ורבים מעמי הארץ מתייהדים" (כנ"ל)?

ולכן חיפש רש"י היכן מבארת המגילה עצמה את הטעם להנהגת מרדכי, ומצא זאת מיד בהתחלת המגילה:

מיד לאחר הפתיחה "ויהי בימי אחשורוש" - מוסיף הכתוב ואומר שבמשך כל ימי מלכות אחשורוש "הוא אחשורוש", "הוא כו' מתחילתו ועד סופו".

ואע"פ שגזירת המן בטלה, ואחשורוש נתן את טבעת המן למרדכי ואמר לו "כתבו על היהודים כטוב בעיניהם", מינהו "על בית המן" ומינהו ל"משנה למלך" וכו' - אין זה אלא משום שלא היתה לו ברירה, אבל אחשורוש מצ"ע - "הוא אחשורוש", אותו אחשורוש ששיתף פעולה עם גזירת המן.

[וכמבואר במדרש, שרצונו של אחשורוש להיפטר מהיהודים הי' באותו התוקף ממש כרצונו של המן.]

התוועדות פורים ה'תשל"ג

וכדמשמע גם מפשטות סיפור הדברים במגילה, שהמנן לא הוצרך לעשות ענינים נפלאים כו' כדי לפעול ענין זה אצל אחשורוש, אלא די הי' בכך שנתן לו כמה "דולרים" ... - ואחשורוש הסכים לכך מיד!

ולא משום שרצה לזכות בממונם של היהודים (כפי שאירע בגלות ספרד וכיו"ב, שגזרו גזירות על היהודים כדי ליטול מהם את ממונם), שהרי אחשורוש אמר "ושללם לבו", כלומר שהוא עצמו לא יינה מהממון כלל, ואעפ"כ גזר את הגזירה, ובלבד שייפטר מהיהודים].

אילו השתנה אחשורוש לאחר ביטול הגזירה - הי' מרדכי יכול לחזור אל הסנהדרין ולעסוק בלימוד תורה יחד עמהם; אבל כיון שמרדכי ידע ש"אחשורוש הוא אחשורוש", "מתחילתו ועד סופו" - ידע מרדכי, שאם לא יהי' מי שישמור על אחשורוש, שלא יבוא מישוהו ויסית אותו מחדש (להיותו "מלך טיפש"...) - ייתכן שלמחרת בבוקר תהי' גזירה חדשה!

ולכן לא היתה למרדכי כל ברירה, והוכרח לקבל את הצעת אחשורוש ולהתמנות ל"משנה למלך". ולכן הסכימו רוב הסנהדרין לדעת מרדכי, אלא ש"מקצת סנהדרין" לא הצטרפו להסכמה זו.

יד. ענין זה מלמדת אותנו המגילה בהנוגע לכאו"א מישראל:

וע"ד האמור לעיל, שיש ללמוד הוראה בק"ו מאחשורוש, שעשה משתה לכבודו האישי בלבד, ואעפ"כ עשאו באופן שלא יהי' רק גדול יותר מתאבונם של הקרואים, אלא בהתאם לרמתו וליכלתו כו' -

עד"ז בעניננו, שיש ללמוד הוראה בק"ו מאחשורוש: ומה בנוגע לאחשורוש אומרת המגילה ש"מתחילתו ועד סופו" נשאר באותה מהות - עאכו"כ בנוגע לכאו"א מישראל, הקורא את המגילה, שעליו לדעת בוודאות ש"מתחילתו ועד סופו" הוא באותה מהות.

ייתכן שבאמצע מתערב היצר הרע, "מלך זקן וכסיל", יוצר בלבול ומהומה, וכך עולה בידו לחטוף רגע של חולשה וכו' וכו', והוא מסית ומדיח את האדם שלמשך זמן יתנהג שלא כראוי; אבל לומר שמשום כך איבד האדם, חס-ושלום, את תוקפו - אין לזה מקום כלל!

אם הוא נולד להורים שומרי תומ"צ, ולמד ב"חדר" של שומרי תומ"צ "קמץ אל"ף א" - נקבע בו ענין זה, כך ש"מתחילתו ועד סופו", עד מאה ועשרים שנה, הוא באופן של "קמץ אל"ף א", כדברי רבנו נשיאנו במאמר, שאל"ף זו היא האל"ף של "אנכי הוי' אלקיך", שהתחלתו ב"קמץ אל"ף א";

פארברענגען עם הרבי

ואפילו מי שמאיזו סיבה שתהי' ירדה נשמתו לגוף ונולדה להורים שגם הם עצמם כבר תועי-דרך - סוף-כל-סוף "תחילתו" (הן אבי-סבו, והן נשמתו שלו עצמו) היתה באופן שעמד על-יד הר סיני ואמר בלבב שלם "נעשה ונשמע",

[ענין השייך במיוחד לפורים, כמ"ש במגילה "קיימו וקבלו" - "קיימו מה שקבלו כבר", כלומר שבפורים מתחדש שוב ומתחזק ענין זה של "נעשה ונשמע", עד לאופן שאין על כך "מודעא לאורייתא", ובאופן של "אורה ושמחה וששון ויקר"],

ובכך הוחדרה בו קבלת-התורה עד סוף כל הדורות, ובכאו"א מישראל - עד סוף כל ימיו.

טו. דרך אגב - בתור "מאמר המוסגר" - כיון שנזכר הכתוב "ושללם לבוז", יש להבהיר בזה שני ענינים:

(א) ע"ד הפשט - הטעם לכך שהמגילה מדגישה "ושללם לבוז" הוא (כמדובר ביום הש"ק) כדי להדגיש את החילוק בין יהודים לאינם-יהודים:

אצל אינם-יהודים עיקר הענין הוא "ושללם לבוז", ואילו אצל היהודים עיקר הענין הוא "נקהלו ועמוד על נפשם". וכיון ש"נפשם" היא נפש של יהודי (כמ"ש "ושאר היהודים... נקהלו ועמוד על נפשם") - ממילא "בביזה לא שלחו את ידם", כיון שאין להם כל שייכות לכך, הדבר כלל אינו תופס מקום אצלם.

כך הוא על דרך הפשט.

(ב) ענין חביב עוד יותר - ע"ד ההלכה:

הדין הוא, שהרוגי מלכות - נכסיהם למלכות. ולכן, אלמלא נכתב בגזירה "ושללם לבוז" - הי' פירוש הדבר (לא שאין הוראה מה לעשות בנכסיהם של בני, אלא) ש"נכסיהם למלכות", דהיינו ש"עמי הארץ" צריכים רק "להשמיד להרוג ולאבד את היהודים", ואילו את הממון - יטול אחשוורוש.

אילו נכתב כך - היו רבים מ"עמי הארץ" (שגם אצלם הי' הדבר מתפרש באופן זה) אומרים "זאת לא!", והיו מתעצלים בקיום הגזירה, ואולי אף כלל לא היו מקיימים אותה.

ולכן נכתבה הגזירה באופן זה דוקא, כיון שהמן הי' זקוק לכל העמים האחרים שייסיעו לו בקיום הגזירה, ולכן השתדל לעשות את כל עניני הגזירה באופן שיעשו כרצונו. ובנדר"ד - שעי"ז שיאמרו ל"עמי הארץ": שמעו נא, עליכם "להשמיד להרוג ולאבד את כל היהודים", וגם את הממון תקבלו - הם יעשו זאת ביתר חיות.

וכפי שראינו, רחמנא ליצלן, בגזירות ושמדות של דורנו, שהעובדה שהגזירות היו באופן של "ושללם לבוז" הכשילה אפילו גויים שהיו כל ימיהם בידידות עם היהודים

התוועדות פורים ה'תשל"ג

- בגרמניא, בפולין או בליטא וכיו"ב; משנודע להם שיהי' "ושללם לבוז" - שכחו על כל הענינים, ובלבד למלא את רצונו של "המן" של דור זה.

ולכן מדגישים גם ב"ועל הניסים" את גודל הגזירה - ש"בימי מרדכי ואסתר כו' כשעמד עליהם המן הרשע", עשה זאת באופן שיעודד את העמים לקיים את הגזירה, והודיע שיהי' "ושללם לבוז".

טז. "מאמר המוסגר" נוסף:

כאן המקום לבאר את הטעם לכך שמרדכי הי' "רצוי לרוב אחיו" - דלכאורה ממה נפשך: אם מרדכי עשה שלא כראוי בכך שנעשה "משנה למלך אחשורוש" - מדוע הי' עדיין "רצוי לרוב אחיו", ואם אכן עשה כראוי - מדוע "פירשו ממנו מקצת סנהדרין"?

ומזה מוכח, שיש מקום בתורה לשתי שיטות בענין זה. היכן מצינו שתי שיטות אלו? ובכן, זוהי פלוגתא בין הבבלי והירושלמי:

איתא בברכות: "תנו רבנן, חסידים הראשונים היו שוהין שעה אחת ומתפללין שעה אחת וחוזרין ושוהין שעה אחת".

ושואלת על כך הגמרא: "וכי מאחר ששוהין תשע שעות ביום" - שהרי יש ג' תפילות ביום, שחרית מנחה וערבית, וכל אחת מהן נמשכה אצלם ג' שעות, ונמצא שתשע שעות ביום שהו בעבודת התפילה - "תורתן היאך משתמרת ומלאכתן היאך נעשית"? מתי הי' להם פנאי ללמוד תורה, ומתי הי' להם פנאי לעשות מלאכה כדי להתפרנס?

ומשיבה הגמרא: "מתוך שחסידים הם" - מכיון שעסקו בעניני חסידות, אריכות התפילה וכו' - זכו לברכה מהקב"ה ש"תורתם משתמרת ומלאכתן מתברכת":

"תורתם משתמרת" - שלא שכחו מה שלמדו, אע"פ שלא הי' להם די פנאי כדי לחזור על לימודם; "ומלאכתן מתברכת", ולכן כמעט מלאכה היתה להם ברכה מרובה.

ונמצא מדברי הגמרא, שאפילו אלו ש"חסידים הם", מתנהגים בדרכי החסידות - הרי לענין מלאכה מסייע הדבר שיהי' "מלאכתן מתברכת", שמיטוסף בה שלא בדרך הטבע; אבל בנוגע לתורה לא נאמר "תורתן מתברכת", אלא "תורתן משתמרת" - שאינם שוכחים את מה שיוודעים כבר, ותו לא.

והנה, ענין זה - דברי הברייתא וקושית הגמרא - ישנו גם בירושלמי, אלא שבירושלמי נאמר לשון אחר בתירוץ הקושיא: "על-ידי שהיו חסידים היתה ברכה ניתנת בתורתן וברכה נתנה במלאכתן". כלומר: לא זו בלבד שאינם שוכחים את התורה, אלא שניתוסף להם בתורה.

פארברענגען עם הרבי

וכמ"ש המפרשים שם, שהלימוד הוא באופן שאינו צריך להתייגע בשאלות וקושיות כו' ("ורמינהו") עד שמגיע אל האמת, דבר הדורש ריבוי זמן, אלא מיד כשמתחיל ללמוד - מגיע הוא במעט עיון אל הסברא הנכונה.

יז. והטעם שענין זה הוא מחלוקת בין הבבלי והירושלמי - כי מחלוקת זו היא בהתאם להחילוק בין הבבלי והירושלמי באופן הלימוד:

אופן הלימוד דתלמוד בבלי הוא (כמבואר בארוכה ב"שערי אורה" לאדמו"ר האמצעי) באופן של קושיות ("ורמינהו") כו', כפי שאנו רואים בפשטות. וכדאיתא בגמרא "במחשכים הושיבני זה תלמוד בבלי" - שהתחלת הלימוד היא "במחשכים", ולכן בהכרח להתבונן ולהקשות קושיות ולברר היטב כו', עד שמגיעים לפירוש האמיתי.

משא"כ תלמוד ירושלמי - אינו "במחשכים", אלא מיד כשהתלמוד מתחיל לעסוק בענין, מוצא הוא את הסברא הנכונה.

וכמדובר פעם בארוכה בענין החילוק בין תשובות האחרונים לתשובות הראשונים:

בתשובות הראשונים (כגון תשובות הרמב"ם ועוד) מצינו שהן בנות שורות אחדות - בתחלה מובאת השאלה, ומיד לאחר מופיעה התשובה, ולאחרי' החתימה (כגון - בתשובות הרמב"ם - "וכתב משה"), ובכך מסתיימת התשובה. ואילו בתשובות האחרונים - והמדובר הוא באחרונים גדולי ישראל - ישנה אריכות גדולה ושקלא-וטריא לכאן ולכאן כו'.

וטעם החילוק (כמדובר פעם בארוכה):

אצל הראשונים, שהיו "כמלאכים" - הכל הי' מואר, וכשאדם נמצא בחדר מואר - יודע הוא את מהותו של כל פרט בחדר: זהו חלון, זוהי דלת, זהו שולחן וכו', וכשהוא מחפש בחדר זה חפץ כלשהו - הוא רואה אותו מיד ונוטלו.

משא"כ כשהחדר אינו מואר ("במחשכים הושיבני") - צריך הוא למשש, וכשהוא רואה שישנו חלל - אינו יודע מהו חלל זה: האם זהו חלון, או שמא דלת, או שמא זוהי דלת של מזנון; ולכן עליו לנסות למשש את החלל מצד זה ומצד זה וכו', עד שמגיע לידי החלטה, שאין זה לא חלון ולא דלת, אלא פיו של סיר גדול פתוח... וממילא פונה הוא לחפש הלאה, עד שמגיע אל האמת.

וכיון שבתלמוד ירושלמי הורגלו לאופן לימוד זה, שבמעט עיון יודעים ומשיגים את הדבר - לכן אצל החסידים שהלכו בשיטה זו "היתה ברכה ניתנת בתורתן", ולא "משתמרת" בלבד.

יח. ועפ"ז יובן הטעם ש"פירשו ממנו מקצת סנהדרין":

התוועדות פורים ה'תשל"ג

כשנעשה מרדכי "משנה למלך", והוצרך להתעסק בעסקי המלכות כדי למנוע את התחדשות הגזירה (כנ"ל) - נשאלה גם לגבי שאלה זו: "תורתן היאך משתמרת ומלאכתן היאך נעשית"?

והמענה לשאלה זו תלוי (כנ"ל) במחלוקת הבבלי והירושלמי:

לשיטת הבבלי - במלאכתו אמנם לא חסר דבר, שהרי "מלאכתם מתברכת", אבל בתורה - לא ניתוסף לו, שהרי "תורתן משתמרת" בלבד; ואילו לשיטת הירושלמי - "היתה ברכה ניתנת בתורתן", וכך היו למרדכי שני הדברים - הן תורה והן חסידות.

ולכן מרדכי, שדגל בשיטת הירושלמי ("אשר הגלה מירושלים") - נהג בהתאם לשיטה זו, וכמותו סברו גם רוב חברי הסנהדרין;

אלא שבסנהדרין היו גם חברים אחרים שהגיעו משאר הארצות (ע"ד שהלל הבבלי עלה מבבל), והם הלכו בדרך הלימוד של הבבלי, ולשיטתם "תורתן משתמרת בלבד", ולכן "פירשו ממנו מקצת סנהדרין".

עד כאן - מאמר המוסגר.

יט. ונחזור לעניננו:

מיד בהתחלת המגילה נאמר (כנ"ל) "ויהי בימי אחשורוש", להורות שבכל זמן שיהי - ואפילו בזמן הקשה ביותר, בדוגמת זמן אחשורוש, שהי' מלך קשה, ו"השחיר פניהם של שונאי ישראל כשולי קדירה (כמובא במדרש) - אם אדם רוצה בכך באמת, ביכלתו שלא להתפעל (לא רק מהעולם, אלא אפילו) מהעבר האישי שלו עצמו - מהדרך בה התנהג אתמול, שלשום ולפני שנה;

כי מכיון שיש בו "תחילה" - אם רק ירצה באמת, יוכל לקיים בעצמו "אחשורוש הוא אחשורוש", "מתחילתו ועד סופו".

ועאכ"כ כשמדובר באדם מישראל (כנ"ל), שבכאו"א מישראל ישנה "נפש השנית בישראל" שהיא "חלק אלוהה ממעל ממש", וכיון שבנוגע להקב"ה אין שייך שום שינויים (כמ"ש "אני הוי' לא שניתי") - פועל הדבר גם בנשמתו של יהודי, שאין בה שינויים כלל, אלא "אפילו בשעת החטא היתה באמנה אתו".

ולכן כל יהודי - יהי' מי שיהי', ויהי' מה שיהי' מצבו מחצית השעה קודם לכן, או רגע קודם לכן - הוא בעל-הבית ושלט על עצמו בשלימות, ובידו לקיים בעצמו "אעיקרי קאי" - לחזור לעיקרו, לשרשו ומקורו, כפי שהי' כשעמדה נשמתו על-יד הר סיני ואמרה "נעשה ונשמע",

ולאחר-מכן הוא ממשיך זאת בנשמה זו, בגוף זה, בזמן זה ובמקום זה, והוא לומד תורה ומקיים מצוות,

פארברענגען עם הרבי

כולל מצות "ואהבת לרעך כמוך" - הפצת יהדות לכל יהודי שביכלתו להגיע אליו, ומתוך שמחה טוב-לבב, ועי"ז "מאיר עיני שניהם הוי" - ששניהם זוכים ל"אורה ושמחה וששון ויקר".

לחיים.

• • •

שיחה ח'

כ. כשם שניתן ללמוד כו"כ לימודים פרטיים מפרטי המגילה, כך ניתן ללמוד הוראה ומשמה של המגילה - מגילת אסתר.

ובהקדמה:

שם בכלל הוא ענין כללי, כדמצינו ש"רבי מאיר דריש בשמא". וכפי שמביא רבנו הזקן (שער היחוד והאמונה בתחילתו) מכתבי האריז"ל, ש"שמו אשר יקראו לו בלשון הקודש" הוא קיומו וחיותו של הדבר.

וכתורת הבעש"ט עה"פ "לעולם הוי' דברך נצב בשמים", ש"דבר הוי" - האותיות שהם שמו של הדבר על-פי תורה או חילופיהן - הן "נצב בשמים", הן בוראות ומקיימות את הדבר. וכן הוא בתורת המגיד עה"פ "כל אשר יקרא לו האדם נפש חי' הוא שמו", שהשם שניתן לדבר ("שמו") הוא חיותו ("נפש חי").

ועאכו"כ שכן הוא בשמות כתבי הקודש, וביניהם - המגילה, הנקראת (גם בתורה שבעל-פה) בשם "מגילת אסתר".

כא. והנה, לכאורה הטעם הפשוט לכך שהמגילה נקראת בשם "מגילת אסתר" הוא לפי שאסתר היא שבקשה "כתבוני לדורות":

אלמלא בקשתה של אסתר - הרי הי' ספק בדבר, אם לכתוב את המגילה לדורות כך שתהי' חלק מתורה שבכתב, או שתישאר בגדר תורה שבעל-פה,

[וע"ד שמצינו בנס חנוכה, שנוסף על כך שסיפור המאורע עצמו הוא בגדר תורה שבעל-פה, הרי גם "מגילת אנטיוכוס" שישנה בכתב (ומובא בכו"כ ראשונים שנהגו לקרוא וללמדה וכו') - לא נכנסה בכתבי-הקודש ולא נעשתה חלק מהתנ"ך, אלא נשארה בגדר תורה שבעל-פה],

ובקשתה של אסתר "כתבוני לדורות" - פעלה שהמגילה לא תהי' רק תורה שבעל-פה, אלא תיעשה חלק מהתורה שבכתב, א' מכ"ד כתבי הקודש. וכיון שאסתר היא שפעלה ענין זה - נקראת המגילה על שמה, "מגילת אסתר".

אבל מכיון שבקדושה שום ענין אינו באקראי - הרי דבר זה גופא דורש ביאור:

התוועדות פורים ה'תשל"ג

הרי הנס הי' על-ידי מרדכי ואסתר יחד, כמסופר במגילה בארוכה; ואדרבה - מכו"כ כתובים במגילה משמע שדוקא מרדכי הוא העיקר, שהרי המגילה מספרת לכל לראש על מרדכי, ולאח"י - שמרדכי הוא שגידל את אסתר והורה לה כיצד להתנהג בכל עניני' (וכמ"ש "ואת מאמר מרדכי אסתר עושה", שכל מעשי' של אסתר היו משום שמרדכי ציוה עלי' לעשות כן), עד לביטול גזירת המן, שגם בזה מרדכי הוא שהורה לה כיצד להתנהג.

ואם-כן - לכאורה הי' ראוי שהמגילה תיקרא על שם מרדכי (וגם הבקשה "כתבוני לדורות" תהי' על-ידו), ועכ"פ - על שם שניהם ("מגילת מרדכי ואסתר" או "מגילת אסתר ומרדכי"), אבל לא על שמה של אסתר ותו לא!

ואעפ"כ, שמה של המגילה בפועל - הוא על שם אסתר ותו לא, ומיהו המבקש "כתבוני לדורות" - אסתר ותו לא!

כב. וביאור הענין:

החילוק בין מרדכי לאסתר הוא, שאף שכל מעשי' של אסתר היו על-פי הוראת מרדכי ("את מאמר מרדכי אסתר עושה"), ולא סמכה על דעתה אלא הלכה לשאול את מרדכי לפני כל דבר שעשתה - אעפ"כ, מי שעשה את המעשה בפועל - הי' אסתר.

מסירות-הנפש בפועל - ההליכה להתייצב "בחצר בית המלך הפנימית", מתוך ידיעה ש"כל עבדי המלך . . . יודעים אשר כל איש ואשה אשר יבוא . . . אשר לא ייקרא אחת דתו", בה בשעה ש"אני לא נקראתי לבוא אל המלך זה שלשים יום" - נעשתה על-ידי אסתר (אף שעשתה זאת על-פי הוראת מרדכי, כנ"ל).

וכיון ש"המעשה הוא העיקר" (כדאיתא באבות), לכן נקראת המגילה על שם אסתר, שעשתה את המעשה בפועל.

כג. ומכאן למדים הוראה נוספת:

כשאומרים לאדם לעשות מעשה טוב (כגון להניח תפילין או לקיים מצוות אחרות וכיו"ב), עלול הוא לטעון: לכל-לראש עליו להשתכנע שעליו לעשות זאת, ואז יהי' למעשהו טעם וחביבות בעיניו, כיון שהמעשה יהי' מתוך הבנה, שכנוע והרגש;

אבל כשמצווים עליו לעשות - כפי שהדבר נקרא כאן - באופן "מכני", כלומר - משום שאדם אחר מצוה עליו או מכריח אותו, או כדי לעשות טובה לאדם אחר, בעוד לו עצמו אין כל הרגש בדבר - מהי התועלת במעשה זה?!

מעשה - יכולה לעשות גם בהמה, להבדיל; והרי מטרתנו היא שהוא יעשה את הדבר משום שהוא אדם, משום שהוא בעל שכל, משום שהוא יהודי, ומשום שהוא קיבל את התורה, והקב"ה מבקש ממנו שילמד תורה ויקיים את המצוות!

פארברענגען עם הרבי

מהי, איפוא, התועלת בכך שיעשה זאת "מעשה בהמה", להבדיל - ללא כל שכל, ללא כל רגש וללא כל חביבות, מעשה בפועל ותו לא ? !

על כך היא ההוראה מסיפור המגילה:

מרדכי עשה את כל התלוי בו כדי לבטל את הגזירה - החל מהדיבור עם אסתר במלים הקשות ביותר האפשריות ("ואת ובית אביך תאבדו ומי יודע גו'"), ולאח"ז - "ויעבור מרדכי ויעש גו'" פעולות נוספות לביטול הגזירה,

ונוסף לזה הי' אצלו ענין המסירות-נפש - "לא יכרע ולא ישתחוה";

אבל כשיש צורך להחליט על שם מי ייקרא לביטול הגזירה על ישראל - מה שנוגע הוא לדעת מי עשה את המעשה בפועל !

ומאחר שאסתר היא שעשתה זאת - מעתה אין נפק"מ אם עשתה זאת משום שמרדכי ציוה עלי' או לא, אלא העיקר הוא שהיא עשתה זאת בפועל - הקב"ה העניק לה את הזכות לבטל את הגזירה ולהציל את כל עם ישראל הנמצא ב"שבע ועשרים ומאה מדינה",

ולכן נקראת כל המגילה בשם "מגילת אסתר" לדורי דורות !

כד. אלא שדבר זה עצמו דורש ביאור: מדוע אמנם מי שביטל את הגזירה בפועל הי' אסתר, ולא מרדכי ?

אמת שאסתר היתה המלכה בבית אחשורוש, ולכן הי' ביכלתה לדבר עמו; אבל "כמה דרכים למקום", ובודאי יכול הי' הקב"ה למצוא דרכים לבטל את הגזירה ע"י מרדכי.

ובפרט שגם מרדכי הי' מקורב לאחשורוש ("יושב בשער המלך"), ואף היתה לו הזכות (שלא היתה לאסתר) להציל את אחשורוש מסכנת מיתה במעשה בגתנא ותרש, וא"כ בודאי שניתן הי' למצוא דרכים שהדבר ייעשה על-ידו.

והביאור בזה - שבכך מדגישה המגילה, שהצלתו של הבית היהודי ושל המשפחה היהודי',

- ומצירופן של המשפחות היהודיות יחד נבנה עם ישראל כולו, וכדמצינו במגילה שמהצירוף ד"משפחה ומשפחה" נעשה "כל היהודים אשר בכל מדינות המלך אחשורוש -

תלוי' סוף-כל-סוף במסירות-נפשה של האשה היהודי' דוקא.

כה. וענין זה נרמז בדברי' של אסתר "כתבוני לדורות" - שכתבת המגילה אינה ענין רק עבור אסתר עצמה, אלא היא הוראה לנשים היהודיות לדורותיהן, שעליהן לדעת את גודל הזכות שבידין ואת גודל האחריות המוטלת עליהן:

התוועדות פורים ה'תשל"ג

אין מקום לטענה, שמכיון שהבעל או האב הוא בבחי' "מרדכי" היושב ב"סנהדרין" - אין כל אחריות על האשה, והיא אינה צריכה לעשות דבר, אלא הוא יעשה הכל עברה;

על כך אומרת המגילה - ההיפך הוא הנכון!

ביטול הגזירה בפועל - ותוכנו ברוחניות: שהילד והבית היהודי ימשיכו להיות באופן של "דתיהם שונות מכל עם ואת דתי המלך אינם עושים", להיותם "עם אחד בארץ" - תלוי דוקא בהנהגתה של אסתר, האשה היהודי'!

וזהו גם הדיוק בדברי' של אסתר "כתבוני לדורות", שפירושו (כנ"ל) שהמגילה תהי' חלק מהתורה שבכתב דוקא:

מטרתה של אסתר לא היתה להפוך ל"אדם מפורסם" ("פיימאס פערסאן", כפי שהדבר נקרא עתה), ושייזכר לדורות שהיא פעלה דבר גדול;

רצונה של אסתר הי' שהדבר יהפוך לחלק בתורה, ודוקא חלק של התורה שבכתב, שגם נשים מחוייבות ללמדה לכל הדעות (משא"כ בהנוגע לתורה שבעל-פה ישנם חילוקי דעות כו'); שכיון שחלק זה הוא הוראה עבורן - תהי' בו גם הוראה זו, שכאשר מדובר על עניני יהדות אין להירתע מפני שום-דבר.

אמנם אופן הנהגת אסתר צ"ל (לא באופן שהיא סומכת על דעת עצמה, אלא) בהתאם להוראת מרדכי ("את מאמר מרדכי אסתר עושה"), דהיינו שעלי' לשאול את ה"סנהדרין", את הרב, מה דעת השולחן-ערוך; אבל מיהו המנהל את הענינים בפועל - אסתר היא שצריכה לנהל אותם.

ואם היא מעלה על דעתה לסמוך על הרב, על האב, על הבעל או על האח המבוגר, שיעשו זאת במקומה - אומרת המגילה: לא ולא! זוהי "מגילת אסתר"!

כו. וכאמור - מגילת אסתר זו נכתבה לדורות, כדי לחנך ברוח זו כל אשה יהודי', ולספר על כך לכל בת יהודי' ולכל נערה יהודי',

ואפילו ילדה יהודי' השוכבת עדיין בעריסה - יש להרדים אותה על-ידי שיר הכולל תוכן זה, כמו שיר-הערש הידוע שתוכנו הוא שהתורה היא הסחורה היקרה ביותר ("טוב סחרה מכל סחורה").

יש לספר לה, שכך אירע המעשה באסתר המלכה - שהי' לה מחנך ומדריך טוב, והיא ידעה ועשתה את כל הענינים, וזכתה שעל-ידי מסירות נפשה תבטל הגזירה מ"כל היהודים", ולאחר-מכן יומשכו "אורה ושמחה וששון ויקר" לכל הדורות כולם,

פארברענגען עם הרבי

והמשכה זו באה לידי פועל עי"ז שנשים יהודיות ובנות יהודיות ממשיכות בדרך זו, ואף ילדות יהודיות השוכבות עדיין בעריסותיהן - מנענעים אותן תוך כדי שיר המלמד על חשיבותם של עניני תורה, יהדות, מסירות-נפש ונסים וכו',

ועל-ידי כך גדלות הן והופכות לאחר-מכן ל"עקרת הבית", "עקרת" של "משפחה ומשפחה", ומ"משפחה ומשפחה" - נבנים "עיר ועיר" ו"מדינה ומדינה", כך שגם כשישראל נמצאים במעמד ומצב של "מפוזר ומפורד בין העמים" - גם אז הם "עם אחד", ואחדות זו מחזקת אותם על-מנת להתגבר על הקשיים האחרונים של הימים האחרונים של הגלות,

ובקרוב ממש נלך יחד, משפחות שלימות, "בנערינו ובזקנינו בבנינו ובבנותינו", בנים ובני-בנים, לקבל פני משיח צדקנו, "ושמחת עולם על ראשם".

לחיים.

• • •

לזכות

**ר' אליעזר חיים וזוגתו רבקה בתי'
יוצאי חלציהם וכל בני משפחתם שיחיו**

לפידות

בוענאס איירעס, ארגענטינא

Dedicated to the Rebbe with love.

Thank you for your teachings, devotion,
endless counsel, selflessness and for sharing
with us so many hours of your precious time.

May we merit to see you once again soon.

By Benjamin & Rochel Federman & Family
